

מתורתו של צדיק אביך ועקב

משנתו של מרן רבי יעקב אביחצירא זי"ע | על דרך הפשט לקט דרושים ומאמרים, בביאור פשט מצוות התורה וענייני עבודת הש"ת שגלקטו מכל ספריו הק'

פרשת ויגש ה'תשפ"ב

ויתלה בחברו אף על פי שזאת לא תצילם, מכל מקום אמר לנו רבי אלעזר דאף תשובה זאת לא יוכל להשיב אותה כלל ועקר, דהא דכותה גבי בשר ודם ולא יכלו להשיב, דהוה להו לשבטים לתלות ביהודה, ומפני הבהלה לא יכלו, ומכל מקום התשובה הזאת לא תועיל, תוכחה של הקדוש ברוך הוא על אחת כמה וכמה דאין הגוף והנשמה יכולים לתלות זה בזה וזה בזה, ואין להם פה להשיב זאת דאפלו אם יטענו כך לא יועילו, אבל אם יש בידם תשובה נצחת בר מן דין, אפלו לא ישיבו אותה הקדוש ברוך הוא יודע מה ביד האדם, ועל מעשיו ידין אותו. ודו"ק:

(לבונה זכה פרשת ויגש)

צעד בני ישראל על הגלות

למה נמות לעיניך גם אנחנו גם אדמתנו קנה אתנו ואת אדמתנו בלחם ונהיה אנחנו ואדמתנו עבדים לפרעה ותן זרע ונחיה ולא נמות והאדמה לא תשם (בראשית מז ט).

אפשר לרמוז, דעצת בני ישראל נתארך עליהם על הגלות וקצו בחייהם, ומצטערים ומתאוננים על צערם שבין האמות, ומצטערים גם כן על צער ארצנו הקדושה ועל בית מקדשנו ותפארתנו עד מתי הם שוממים, ובטלה עבודה ובטלה תורה, ושואלים ומבקשים מאת הקדוש ברוך הוא שישוב ירחמנו, וישיב העבודה למקומה והתורה על מכונה. וזהו שאמר למה נמות לעיניך, ישראל אומרים להקדוש ברוך הוא בגלותם ובצערם, רבוננו של עולם, למה נמות לעיניך בגלות, גם אנחנו גם אדמתנו שהיא ארץ הקדושה. קנה אתנו ואת אדמתנו בלחם, דהינו, פדנו וקנה אותנו בשביל שנעסק בתורה שנקראת 'לחם' באדמתנו שהיא קדושה, ונהיה אנחנו ואדמתנו עבדים לפרעון הבורא יתברך, שנהיה עוסקים בתורה ומקריבים קרבנות באדמתנו. ותן זרע, דהינו שלח לנו מלך המשיח שהוא זרע דוד המלך עליו השלום שנאמר בו (תהלים פט לו) זרעו לעולם יהיה, ובזה ונחיה, נכנס בקדושה שהיא חיים, ולא נמות, ולא נשאר בסטרא אחרא הנקראת סטרא דמותא, והאדמה שהיא ארצנו הקדושה, לא תשם, לא תשאר שממה:

יהי רצון מלפניו שיראה בעיניו ויחיש גאלתנו, אמן כן יהי רצון:

(פיתוחי חותם פרשת ויגש)

היודי הוא הפיוס לפני הקב"ה

ויגש אליו יהודה ויאמר בי אדני דבר נא עבדך דבר באזני אדני וגו' (בראשית מד יח). אפשר לרמוז על בעל התשובה דצריך ודוי וחרטה ועזיבת החטא, כמו שנאמר (משלי כח

ענין הגוף והנשמה ביום הדין

ולא יכלו אחיו לענות אתו כי נבהלו מפניו (בראשית מה ג). גמרא דחגיגה דף ד' וזה לשונה, רבי אלעזר כי מטי להאי קרא בכי, ולא יכלו אחיו לענות אתו כי נבהלו מפניו, ומה תוכחה של בשר ודם כך, תוכחה של הקדוש ברוך הוא על אחת כמה וכמה:

יש לדקדק מאי קסבר דקא מדמי תוכחה של הקדוש ברוך הוא לשל בשר ודם, דבשלמא גבי יוסף, לא היה להם מה להשיב לו, אבל גבי הקדוש ברוך הוא אפלו אם אין אדם יכול להשיב, הקדוש ברוך הוא יודע אם יש ביד אדם כמה להפטר, ופטר אותו אפלו בלא תשובתו, ואם אין בידו כמה להפטר, אפלו בלא תוכחה ופחד נמי, ולמה תלה הדבר בתוכחה:

טענת הנשמה והגוף ביום הדין

ויש לישב, דהנה איתא (סנהדרין צא). דהגוף והנשמה ביום הדין רוצים לפטר עצמם בטענה כוזבת, דהגוף אומר אנכי לא מרית, דהא משעה שיצאה הנשמה ממני הריני כעץ יבש, והנשמה אומרת אני לא חטאתי, דהא משעה שיצאתי מן הגוף הריני כעוף פורח באויר, הגוף הוא החוטא. והנה טענתם בשניהם הבל לא יועילו ולא יצילו, דמי לא ידע בכל אלה דשניהם לדבר עברה נתכוננו, וחיבים לעגש בשניהם:

הלימוד מיוסף הוא שטענת כזב א"א לטעון

והנה איתא גם כן במדרש (תנחומא ויגש פ"ט) ויהי בעת ההוא וירד יהודה מאת אחיו (לעיל לח א) שהורידוהו מגדלתו, אמרו לו אתה היית מלך עלינו ואמרת לנו למכרו, אלו אמרת לנו להחזירו היינו שומעים לך. והנה השתא כשהיו עומדים לפני יוסף והוכיחם על שמכרוהו, היה לשאר האחים לתלות הדבר ביהודה ולפטר את עצמם, ולומר שהוא היה מלך שאמר למכרו ולפיכך עשו הם כאחד צואתו, ואלו אמר להם להחזירו היו מחזירין אותו, ואפלו הכי נבהלו ולא יכלו לענות אותו דבר, והטעם דתשובה זו לא חזיא ולא מידי לתלות הדבר ביהודה, דכלם היו שונאים את יוסף ומבקשים רעתו, ובלב שלם הסכימו במכירתו:

והנה יצר הרע מוליך את האדם בדרך לא טוב, ואומר לאדם חטא וכשתמות הרי הנשמה תפרד מן הגוף, והגוף יתלה בנשמה החטא, והנשמה תתלה בגוף כנזכר, ומימילא יתפטרו שניהם, והנה באמת אין טענותם מועילות כמו שכתבו רבותינו זכרונם לברכה:

והשתא רבי אלעזר הוה בכי על יום הדין, וחדש לנו מהא דיוסף דהא דאומר יצר הרע לגוף ונשמה להפטר, כשישיב כל אחד מהם להקדוש ברוך הוא אני לא חטאתי

יודיו ונפילת אפים

דרך פקודיך הבינני, ואשיחה בנפלאותיך (תהלים קיט כז). כיון שהתחיל תחלה בנפילת אפים עם הודוי, ובקש מהקדוש ברוך הוא שיודיעהו שרשו על אמתתו, חוזר ומבקש מלפניו יתברך שיתן בלבו בינה להבין כל הכונות וסודות התפלות על אמתתם. וכבר הקדמנו דהתפלות נקראות 'פקודים', משום דעל ידי התפלות פוקד הקדוש ברוך הוא אותנו וחכרנו לטובה ומוחל עונותינו, ולפיכך מקדימים בתחלת התפלה 'ופקדנו בפקדת ישועה ורחמים'. וגם כן בראשי חדשים ובמועדים אנו אומרים 'שמע יפקד ויזכר'. והתפלות הם דברים העומדים ברומו של עולם, שעל ידן מתתקנים כל העולמות. ובכל תפלה נתקן דבר מחדש, דאין תפלת היום דומה לשל מחר, ואין תפלות החל דומות לשל שבת, ולא לשל ראש חודש, ולא לשל ימים טובים. ואין שבת דומה לחברו, ואין ראש חודש ויום טוב דומה לחברו. וגם בכל יום ויום בעצמו, אין תפלת ערבית דומה לשל שחרית, ולא שחרית למנחה וכיוצא, עצמו השנויים מספר. הכלל הוא, כל תפלה עושה פעלה מחדש, ומי הוא ואיזה הוא אשר מלאו לבו לעשות תקון כל תפלה ותפלה, ולידע אותה על שרשה. על זה נאמר (סוכה מה): **ראיתי בני עליה והמה מועטים, דהינו דמעט מן המעט הם שיודעים כל הכונות כראוי. ועל זה נמי אמר דוד המלך עליו השלום במקום אחר (תהלים קו ב) 'מי ימלל גבורות ה' ישמיע כל תהלתו', תהלתו היא התפלה, וקאמר כיון דאין תפלה דומה לחברתה, מי יודע כל תפלה עם פעלתה. וזהו 'שמיע כל תהלתו', דהינו יודע כל תפלה ותפלה על אמתתה. וזה הדבר צריך טהרה וקדשה כראוי, והופעת רוח הקדש ברוח יתרה, כדי שיוכל להבין ולסבל בדעתו כל הכונות, ובלא זה אי אפשר:**

וזהו שמבקש מהקדוש ברוך הוא, **דרך פקודיך** שהם תפלותיך, **הבינני**, תן בלבי בינה להבין אותם על אמתתם. וידוע דנבון עדיף מחכם, דנבון הוא המבין מעצמו דבר מתוך דבר. וזה לא שיהי כי אם על ידי רוח הקדש המופעת בו ביותר, ולפיכך אמר **הבינני**, שאבין דבר מתוך דבר, וזה על ידי רוח קדשך שתופיע בי ועזרני וזכני עד שאשיח בנפלאותיך, דהינו עד שתהא כל שיחת תפלתי כי אם בנפלאותיך הם סודותיך המפלאים ומסתרים, גל עיני בהם:

(אלף בינה, תהלים קיט אות ד)

יג) 'ומודה ועזב ירחם' (רמב"ם תשובה פ"ב ה"ב-ג). וכשתתודה מלב ומנפש, עקמת שפתיו הוי מעשה, ויחשב לו כקרבן, כמו שנאמר (הושע יד ג) 'ונשלמה פרים שפתינו', וזהו החסד הגדול שעושה עמנו הקדוש ברוך הוא, דבדברים מתרצה לנו, כמו שנאמר (שם) 'קחו עמכם דברים ושובו אל ה''. וזהו הרמז **ויגש אליו יהודה**, הנה רבותינו זכרונם לברכה דרשו (ב"ר צג ו) דהגשה משמשת לשלשה דברים, למלחמה ולפיוס ולתפלה, וזהו **ויגש אליו יהודה**, יהודה הוא מי שהודה על עונו ורוצה לחזור בתשובה, ונגש להקדוש ברוך הוא בשלשה דברים, במלחמה ובפיוס ובתפלה. המלחמה הוא שצריך לאזר מתניו מכאן ולהבא עם יצר הרע, הפיוס הוא הודוי שמתודה לפני הקדוש ברוך הוא ומבקש ממנו למחל לו על מה שעבר עליו (ויק"ר ג ג), התפלה, שמתפלל להקדוש ברוך הוא שיהיה בעזרו. וזהו **ויגש אליו יהודה**, זה שהודה על עונו נגש להקדוש ברוך הוא בשלשה דברים אלה. ומפרש קרא הודוי, **ויאמר בי אדני**, דהינו, בעל תשובה מתחרט לפני הקדוש ברוך הוא ומתודה ואומר **בי אדני** עונות כה וכה, דהינו 'אשמנו, בגדנו וכו'. **ידבר נא עבדך דבר באוני אדני**, דהינו, התשובה שלי היא **ידבר נא עבדך דבר**, הוא הודוי והחרטה, ככתוב על ידי נביאך 'קחו עמכם דברים ושובו אל ה':

הקב"ה חי לעולם ואינו צריך להתנקם מיד

ואל יחר אפך בעבדך כי כמוך כפרעה. הכונה היא, דשם הוי"ה הוא רחמים ושם אלהים הוא דין, וכשהקדוש ברוך הוא עושה דין או חרון אף, הוא בשם אלהים. והנה כמוך גימטריא 'אלהים'. והנה הקדוש ברוך הוא חי וקים לעד, ואין מדתו כמדת בשר ודם, שאם איש רוצה לעשות נקמה במי שעשה לו רעה, מתחרה לנקם תכף ומיד, שמה ימות הנוקם או הנוקם ולא תצא מחשבתו לפעל, אבל הקדוש ברוך הוא חי וקים לעד, והנקמה בידו לעולם אם לא ישוב האדם (ספרי האזינו של), לפיכך לא שיהי בו שיתחרה לנקם מיד. וזהו **ואל יחר אפך בעבדך לנקם מיד, כי כמוך**, שהוא שם 'אלהים' המתחרה לנקם מיד. וכיון שאתה חי וקים כפרוע דמי, וזהו **כפרעה**, מלשון פרעון:

(פיתוחי חותם פרשת ויגש)

חידה שבועית: מה מרמז רבינו בכתוב בתהלים (קו, ב) 'מי ימלל גבורות ה' ישמיע כל תהלתו'?

(נא לכתוב תשובה קצרה ומתמצתת!).

פתרונות יש לשלוח עד יום שלישי הקרוב, כמו כן נא לציין כתובת מדויקת וטלפון

למייל: p0774702681@gmail.com או לפקס 0774702681, יש לציין בראש הדף 'עבור אביר יעקב'

שם הזוכה בסידור לשחרית
מתיבתא בהוצאת עזו והדר:

פרשת האזינו:

ה' יהודה רייזמאן מבית שמש.

התשובה צריכה להיות מתוך ספרי מוזן האביר יעקב ז"ע (או מתוך עלון זה) בין שולחי התשובות תיערך הגרלה על סידור לשחרית מתיבתא בהוצאת "עזו והדר".

